

RAPPORT

Natuurtoets Drents Diep Noord

Klant: Waterschap Hunze en Aa's

Referentie: BG6772WATRP1905151611

Status: Finale versie/P01.01

Datum: 15 mei 2019

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Chopinlaan 12
9722 KE GRONINGEN
Water

Trade register number: 56515154

+31 88 348 53 00 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Natuurtoets Drents Diep Noord

Ondertitel: Ecologische toetsing in het kader van Wnb en NNN
Referentie: BG6772WATRP1905151611
Status: P01.01/Finale versie
Datum: 15 mei 2019
Projectnaam: Drents Diep
Projectnummer: BG6772
Auteur(s): Jerry Olthuis

Opgesteld door: Jerry Olthuis

Gecontroleerd door: Carolien van der Ziel

Datum/Initialen: CVDZ 7 mei 2019

Goedgekeurd door: Carolien van der Ziel

Datum/Initialen: CVDZ 7 mei 2019

Classificatie

Projectgerelateerd

Disclaimer

No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The integrated QHSE management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 and OHSAS 18001:2007.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doelstelling	3
1.3	Leeswijzer	3
2	Relevant Juridisch kader	4
2.1	Wet natuurbescherming	4
2.2	Soortbescherming	4
2.3	Houtopstanden	5
2.4	Bescherming van de natuurgebieden in de Wet natuurbescherming	6
2.4.1	Natura 2000	6
2.4.2	Programma aanpak stikstof	6
2.4.3	Natuurnetwerk Nederland	7
3	Beschrijving en plangebied en voorgenomen ingreep	8
3.1	Beschrijving plangebied	8
3.2	Beschrijving voorgenomen ingreep en scenario's	10
4	Toetsing – Soortenbescherming	11
4.1	Werkwijze	11
4.2	Voorkomen soorten	12
4.2.1	Samenvatting (mogelijk) aanwezige beschermde soorten	20
4.3	Effectbeoordeling	21
4.3.1	Effecten aanlegfase	21
4.3.2	Effecten gebruiksfase	23
4.4	Vervolgstappen en advies	24
4.4.1	Bever	24
4.4.2	Heikikker en poelkikker	24
4.4.3	Broedvogels	24
4.4.4	Samenvatting toetsing beschermde soorten	25
5	Toetsing – Natura 2000-gebieden	26
5.1	Werkwijze	26
5.2	Aanwezige Natura 2000-gebieden	26
5.3	Effectbeoordeling Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied	28
5.3.1	Broedvogels	28
5.3.2	Niet-broedvogels	29
5.4	Samenvatting toetsing gebiedsbescherming	29

6	Toetsing – Natuurnetwerk Nederland	30
6.1	Werkwijze	30
6.2	Aanwezigheid NNN en beheertypen	30
6.3	Effectbeoordeling Natuurnetwerk Nederland	31
6.4	Samenvatting toetsing Natuurnetwerk Nederland	32
7	Conclusie en aanbevelingen	33
7.1	Soortbescherming	33
7.2	Gebiedsbescherming	33
7.3	Natuurnetwerk Nederland	33
7.4	Advies	34
8	Bibliografie	36
	Bijlage 1. Verspreiding territoria broedvogels - Natura2000	37
	Bijlage 2. Slaapplaatsen aangewezen niet-broedvogels - Natura2000	38
	Bijlage 3. Foerageergebied niet-broedvogels - Natura2000	39
	Bijlage 4. Verstoring aangewezen soorten - Natura2000	40

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Waterschap Hunze en Aa's is van plan om een kadeverbetering uit te voeren aan een deeltraject langs het Drents Diep Noord, dat is gelegen tussen de spoorbaan en het Winschoterdiep, zodat deze aan de geldende veiligheidsnormen voldoet. Voor deze kadeverbetering zijn enkele scenario's (varianten) opgesteld door het waterschap. Het uitvoeren van deze kadeverbetering wordt gezien als ruimtelijke ontwikkeling. Voor de uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen is het verplicht om de ingreep te toetsen aan de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) en het Natuurnetwerk Nederland (hierna NNN). Hierbij is het noodzakelijk om de mogelijke effecten op beschermde soorten en natuurgebieden in beeld te brengen en eventuele mitigerende maatregelen te treffen of een ontheffing/vergunning aan te vragen. Royal HaskoningDHV (RHDHV) is gevraagd om de verschillende scenario's voor de kadeverbetering te toetsen aan de Wnb en NNN.

1.2 Doelstelling

Het doel van deze rapportage is om de verschillende scenario's voor de kadeversterking te toetsen aan de soorten- en gebiedsbescherming uit de Wnb. Daarnaast worden de activiteiten getoetst aan het beleidskader van het NNN.

Opgemerkt moet worden dat bij de uitvoering van de kadeverbetering bomen gekapt moeten worden. Hierdoor kunnen de werkzaamheden vallen onder de Wnb Houtopstanden. In deze rapportage zal geen toetsing van de Wnb Houtopstanden plaatsvinden, omdat de precieze kapwerkzaamheden nog onbekend zijn. De voorwaarden van de Wnb Houtopstanden worden vermeld in paragraaf 2.3.

De toetsing bestaat uit onderstaande punten:

- Het vaststellen van het eventuele voorkomen van beschermde flora- en faunasoorten in het plangebied;
- Beoordelen of het voorgenomen project leidt tot verbodsovertredingen van de Wnb t.a.v. de soortenbescherming;
- Het analyseren van eventuele effecten op Natura 2000-gebieden en NNN;
- Het bepalen van de noodzaak tot aanvullend ecologisch onderzoek en het doen van aanbevelingen over de te doorlopen procedures en vervolgstappen.

Ook wordt er gekeken naar eventuele mogelijke verschillen in ecologische effecten tussen de verschillende scenario's. De scenariobeoordeling wordt meegenomen in de afweging om te komen tot een VKA (voorkeursalternatief) voor het te versterken kadetrace.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het relevante juridisch kader behandeld. Hoofdstuk 3 behandelt de huidige situatie van het plangebied en de voorgenomen ingreep. Een beschrijving van de (mogelijk) voorkomende beschermde soorten en de verwachte effecten van de werkzaamheden per scenario op deze soorten is opgenomen in hoofdstuk 4. Ook is in dit hoofdstuk de scenariobeoordeling weergegeven. Hoofdstuk 5 geeft een beschrijving van beschermde Natura 2000-gebieden en een beoordeling van de effecten die worden verwacht op deze gebieden. In hoofdstuk 6 is de beschrijving van het NNN-gebied in en rondom het plangebied opgenomen en geeft de beoordeling weer van de effecten die worden verwacht op deze gebieden. De eindconclusies van deze toetsing en consequenties van de ingreep per scenario in het kader van de Wnb zijn terug te vinden in hoofdstuk 7. In hoofdstuk 8 zijn de referenties weergegeven.

2 Relevant Juridisch kader

2.1 Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) is op 1 januari 2017 in werking getreden en heeft drie natuurwetten samengevoegd (Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet). Het uitgangspunt van de wet is de natuur te beschermen, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van biologische diversiteit.

De provincies zijn het bevoegde gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en ontheffingen in het kader van de Wnb. De minister van LNV is alleen in specifieke gevallen bevoegd gezag (art 1.3 lid 5). Voor de afstemming ten aanzien van de toetsing aan het NNN is de provincie tevens bevoegd gezag.

De Wet natuurbescherming kent naast de algemene zorgplicht (art 1.11) een viertal hoofdstukken welke relevant zijn voor dit project. De relevante hoofdstukken van de Wnb worden in de volgende paragrafen toegelicht. Verder wordt er een korte toelichting gegeven op de toetsing aan het Nationaal Natuurnetwerk (NNN).

Onderstaand wordt aandacht besteed aan de volgende toetsingsonderdelen:

- 1) Soortenbescherming
- 2) Bescherming van natuurgebieden (N2000 en PAS)
- 3) Natuurnetwerk Nederland
- 4) Houtopstanden

2.2 Soortbescherming

Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming behandelt de bescherming van soorten. In dit hoofdstuk staat onder meer aangegeven hoe vrijstelling kan worden verkregen voor ruimtelijke ingrepen. In de wet zijn 160 flora en faunasoorten opgenomen die beschermd zijn in het kader van de Wnb.

Er wordt onderscheid gemaakt in internationaal beschermde soorten (Vogelrichtlijn art 3.1 en habitatrichtlijn in art 3.5) en nationaal beschermde soorten, ook wel overige soorten genoemd (art 3.10).

Voor internationaal beschermde soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna). Deze soorten vallen onder het strengste beschermingsregime, zie ook tabel 2.1 (eerste 2 kolommen).

Nationaal beschermde soorten genieten een minder strenge bescherming. Dit uit zich bijvoorbeeld in het feit dat voorwaardelijke opzettelijke verstoring van nationaal beschermde soorten niet meer verboden is. Voor nationaal beschermde soorten - ook wel: andere soorten - gelden de verbodsbepalingen op grond van art. 3.10 van de Wnb zoals vermeld in onderstaande tabel 2-1 (laatste kolom).

Onder de Wet natuurbescherming geldt voor deze soorten een ontheffingsplicht, tenzij een provincie door middel van een zogenoemde provinciale vrijstelling deze soorten vrijstelt van deze ontheffingsplicht. Deze vrijstelling kan alleen gelden voor soorten uit artikel 3.10 (nationaal beschermde soorten). Wanneer geen vrijstelling geldt, zal gebruik gemaakt moeten worden van een ontheffing. In deze rapportage maken we gebruik van de lijsten met provinciale vrijstellingen voor algemeen beschermde soorten.

Tabel 2-1: Soortenbescherming: overzicht verbodsartikelen Wnb voor flora en fauna

Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming Soorten Vogelrichtlijn artikel 3.1	Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming Soorten Habitatrichtlijn artikel 3.5	Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming Andere soorten artikel 3.10
Art. 3.1.1 Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.	Art. 3.5.1 Het is verboden in het wild levende dieren HR IV soorten (Verdrag Bern en Bonn) in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.10.1.a Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden in het wild levende dieren, genoemd in de bijlage A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
Art. 3.1.2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5.4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.	Art 3.10.1.b Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1.3 Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5.3 Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	N.v.t.
Art. 3.1.4 Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen. Art. 3.1.5 Het verbod onder 3.1.4 geldt niet als de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5.2 Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.	N.v.t.
Nvt.	Art. 3.5.5 Het is verboden planten HR (en Verdrag van Bern) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art. 3.10.1.c. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden vaatplanten genoemd in de bijlage B in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
Art. 3.3 Ontheffing voorwaarden conform belangen VR	Art. 3.8 Ontheffing voorwaarden conform belangen HR	Art. 3.11 vrijstelling/ ontheffing op basis van diverse belangen

2.3 Houtopstanden

In de Wnb is ook de bescherming van houtopstanden (bossen en rijenbeplanting) geregeld. Het voornaamste doel hiervan is het de instandhouding van het areaal aan bossen en beplantingen in Nederland. Daarmee wordt de functie van bossen en beplantingen gegarandeerd als habitat voor dieren en planten, als recreatiegebied en als groenen long voor ons dichtbevolkte land. Houtopstanden vallen onder de Wnb wanneer:

- de houtopstand buiten de vastgestelde bebouwde kom Houtopstanden (voormalig bebouwde kom Boswet) ligt;
- de houtopstand een zelfstandige eenheid vormt van groter dan 10 are (1.000 vierkante meter) of
- wanneer het gaat om bomen in een rijbeplanting van 20 bomen of meer.

2.4 Bescherming van de natuurgebieden in de Wet natuurbescherming

In het kader van gebiedsbescherming voorziet het Rijk in een Nationale Natuurvisie, waarin kaders en ambities op nationaal niveau zijn geschetst. Genoemde kaders en ambities worden door de afzonderlijke provincies vertaald in een Provinciale Natuurvisie. Deze heeft als doel om:

- de landelijke staat van instandhouding van gebieden en soorten te realiseren (mede door middel van Natura 2000 en PAS (Programma Aanpak Stikstof))
- instandhouding van Natuurnetwerk Nederland op eigen grondgebied te waarborgen
- beleid vast te leggen ten aanzien van bijzondere provinciale natuurgebieden
- landschap en cultuurhistorie zijn ook een integraal onderdeel van de Provinciale Natuurvisie.

Bescherming van gebieden verloopt over twee sporen, namelijk Natura 2000 via de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland (NNN) via planologische bescherming. Hieronder worden beiden beknopt toegelicht.

2.4.1 Natura 2000

Hoofdstuk 2 van de Wnb richt zich op de gebieden die zijn aangewezen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Met deze Europese richtlijnen worden habitats en soorten van Europees belang beschermd.

Om schade aan de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (of momenteel nog zijn aangemeld) te voorkomen, bepaalt de wet dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van habitat kunnen verslechteren of die een verstrend effect kunnen hebben op Natura 2000-gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning (conform artikelen 2.7, 2.8 en 2.9 van de Wnb). In aanwijzingsbesluiten is door het Ministerie van Economische Zaken de bescherming van de Natura 2000-gebieden juridisch vastgelegd. Centraal in de Aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties van in het wild levende plant- en diersoorten, waarvoor het betreffende gebied is aangewezen.

De instandhoudingsdoelstellingen ofwel Natura 2000-doelen, geven een concretisering van de hoofddoelstelling van het Natura 2000-netwerk voor Nederland. Instandhoudingsdoelstellingen zijn gericht op het in gunstige staat van instandhouding brengen of houden van habitattypen en soorten. In de Natura 2000-beheerplannen wordt aangegeven hoe de beheerders deze doelen willen realiseren.

Het aanwijzingsbesluit definieert naast de instandhoudingsdoelstellingen de precieze omvang en begrenzing van het aangewezen gebied. Provincies en Rijksoverheid zijn verantwoordelijk voor de realisatie van maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. Aanwijzingsbesluiten hebben een onbepaalde looptijd en worden vastgesteld door de Minister van Economische Zaken.

Let wel, niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied kunnen invloed hebben op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de waarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt 'externe werking' genoemd. Externe werking treedt op wanneer ingrepen buiten de grenzen van een Natura 2000-gebied leiden tot effecten op geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen binnen de grenzen van bedoeld gebied. In het kader van de Wnb moet dus ook voor ingrepen buiten Natura 2000-gebieden nagegaan worden of sprake kan zijn van effecten op geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen.

2.4.2 Programma aanpak stikstof

Per 1 juli 2015 is de Natuurbeschermingswet (Nb-wet) aangepast waarbij het Programma aanpak stikstof (hierna PAS) in werking is getreden. Het PAS is in de Wnb opgenomen. Het PAS heeft onder andere als doel de vergunningverlening voor initiatieven die stikstofdepositie veroorzaken vlot te trekken. Met de inwerkingtreding van het PAS treedt er een wijziging op in de beoordeling van vergunningaanvragen onder de Nb-wet, die vanaf 1 januari 2017 in de Wnb is opgenomen.

In het PAS zijn 117 Natura 2000-gebieden opgenomen waarvan de habitattypen en/of leefgebieden van soorten stikstofgevoelig zijn. In de overige Natura 2000-gebieden is op dit moment geen sprake van een stikstofprobleem.

2.4.3 Natuurnetwerk Nederland

De provincie Groningen zorgt binnen haar gebied voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend ecologisch netwerk, en vormt daarmee onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De provincie heeft daartoe gebieden (zoals het Zuidlaardermeergebied, Drents diep en Onnerpolder) aangewezen die tot dit netwerk behoren. Tevens wijst de provincie aan deze gebieden natuurdoelen met specifieke wezenlijke kenmerken en waarden toe.

Gedeputeerde staten kunnen gebieden gelegen buiten het NNN aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als “bijzondere provinciale natuurgebieden” en “bijzondere provinciale landschappen”.

In geval van directe negatieve effecten op de aangewezen wezenlijke kenmerken en waarden van gebieden die onder het NNN vallen, geldt een compensatieplicht.

3 Beschrijving en plangebied en voorgenomen ingreep

3.1 Beschrijving plangebied

Het plangebied betreft een (vochtig) bos dat is gelegen in de gemeente Midden-Groningen. Het gebied wordt aan de noordzijde begrensd door het Winschoterdiep, aan de westzijde door het Drents Diep en aan de zuidzijde door de spoorweg Groningen-Winschoten. Aan de oostzijde van het plangebied is sprake van een vochtig graslandperceel. Parallel aan het Winschoterdiep ligt de N860 Rijksweg West. Aan de noordwestzijde mondt het Drents Diep uit in het Winschoterdiep. De zuidkant van de spoorweg wordt begrensd door de Onnepolder en de Westerbroekstermadepolder, welke onderdeel uitmaken van het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied. Deze twee polders zijn ingericht als natuur en belangrijk voor moeras- en weidevogels. Ten noordwesten van het plangebied ligt het dorp Waterhuizen en het gehucht Roodehaan en ongeveer twee kilometer zuidwesterlijk ligt het dorp Haren. In Figuur 3-1 is de ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 3-1: Ligging plangebied met de begrenzing in rood (Globespotter, 2019).

Het plangebied kenmerkt zich door (vochtig) bos, bestaande uit voornamelijk (zwarte) populier aan de oostzijde en schietwilg met ruigte aan de westzijde. Het relatief jonge populierenbos wordt voor een deel aan de noordzijde begrenst door een klein berkenbosje. Langs het Drents Diep is een kade gesitueerd die is begroeid met wilgen. Langs het Winschoterdiep is sprake van een goed onderhouden en kort gemaaid kade, waaraan een aanlegsteiger is gelegen. In het plangebied zijn enkele grondwallen aanwezig. In het midden van het plangebied bevindt zich een open ruimte welke gebruikt wordt voor politiehondentraining. Op deze locatie is de vegetatie kort gemaaid en staat een keet met attributen voor de hondentraining (grote buizen, trappen etc.). Langs de zuidzijde van het plangebied ligt een sloot van enkele meters breed

en langs de oostzijde is een (heldere) sloot aanwezig van circa één meter breed. Het plangebied maakt deel uit van het NNN. Een impressie van het plangebied is weergegeven in Figuur 3-2.

Figuur 3-2: Linksonder: sloot aan de zuidzijde van het plangebied. Rechtsboven: goed onderhouden en kort gemaaide kade langs het Winschoterdiep. Linksmidden: Drentse Diep aan de westzijde van het plangebied, met wilgen en struiken op de oever van de kade. Rechtsmidden: populierenbos aan de oostzijde van het plangebied. Linksonder: wilgenbos met ruigte aan de westzijde van het plangebied. Rechtsonder: oude wilg met ruigte aan de westelijke kade van het plangebied. (Foto's RHDHV)

3.2 Beschrijving voorgenomen ingreep en scenario's

Om te voldoen aan de geldende veiligheidsnormen is Waterschap Hunze en Aa's van plan om kadeverbetering uit te voeren aan het Drents Diep Noord. Vanuit het waterschap zijn een aantal scenario's uitgewerkt voor de mogelijke kadeverbetering (scenario 1, 3, 3a en 4). Elk scenario staat voor een ander traject waar mogelijk kadeversterking plaats gaat vinden, waarbij de kade 9 tot 14 meter breed gaat worden. Scenario 1 betreft het ophogen en ontbossen van de huidige kade aan de westzijde. Voor de scenario's 3 en 3a wordt een kade aangelegd die dwars door het gebied heen gaat lopen, waarbij scenario 3 deels door het wilgenbos en scenario 3a door het populierenbos loopt. In scenario 4 wordt de huidige wal langs de oostzijde van het plangebied opgehoogd en wordt een kade aangelegd aan de zuidzijde van het plangebied. Voor alle scenario's moeten bomen worden gekapt. Er worden geen sloten gedempt ten behoeve van de kadeversterking. In deze natuurtoets wordt ervan uitgegaan dat de grote wilgen in de zuidelijke hoek, bij de spoorbrug, blijven staan. De vier scenario's zijn weergegeven in Figuur 3-3.

Om de kadeverbetering uit te voeren wordt de bestaande kade opgehoogd/ verbreed of worden nieuwe kades worden aangelegd. Het materieel wordt vanaf het water aangevoerd. Voor de werkzaamheden wordt (groot) materieel ingezet, zoals (enkele) kranen en kiepwagens (trekker dumpers). Vooralsnog is de planning om de werkzaamheden in 2020 uit te voeren met een doorlooptijd van twee maanden.

Figuur 3-3: Weergave van de verschillende scenario's (1, 3, 3a en 4) waar mogelijk dijkversterking plaats gaat vinden (Achtergrondfoto: Globespotter, 2019).

4 Toetsing – Soortenbescherming

4.1 Werkwijze

Inventarisatie van beschermde soorten

Er zijn verspreidingsgegevens van beschermde soorten opgevraagd uit de Nationale Databank Flora en Fauna (hierna NDFF) voor het plangebied en de nabije omgeving van de afgelopen 10 jaar.

Het veldwerk is uitgevoerd door Arne Kijk in de Vegte en Jerry Olthuis, ecologen werkzaam bij Royal HaskoningDHV. Het veldbezoek is uitgevoerd op 19 april 2019 en was gericht op een habitatgeschiktheidsanalyse voor de in de regio voorkomende beschermde soorten. Het veldbezoek betrof geen soortgerichte inventarisatie. Het was een zonnige en warme dag bij een temperatuur van 22°C.

Vaststelling van mogelijke effecten op beschermde soorten

Om vast te stellen of de verschillende scenario's van het project effecten hebben op beschermde flora en fauna, is een beknopte analyse gemaakt van het project in relatie tot de habitat/ biotoop- eisen van de beschermde soorten uit het gebied. Er wordt bepaald of het waarschijnlijk is dat de verschillende scenario's in het licht van de Wnb ten aanzien van beschermde soorten doorgang kunnen vinden. Hierbij wordt rekening gehouden met de onder de Wnb vastgestelde criteria. Daarnaast zijn voorstellen gedaan om eventuele effecten te mitigeren die anders zouden kunnen leiden tot het overtreden van verbodsbepalingen. De scenario's zijn apart beoordeeld en met elkaar vergeleken om tot een conclusie te komen.

4.2 Voorkomen soorten

Vaatplanten

In de NDFF zijn geen recente waarnemingen bekend van beschermde vaatplanten. Planten die onder de Wnb beschermd zijn komen voor op extensief beheerde en bemeste akkers en kalkrijke standplaatsen. Daarnaast komen ze voor op zeer schrale en zwak zure standplaatsen. Dergelijke omstandigheden zijn niet aanwezig in het plangebied.

Het plangebied bestaat aan de oostzijde uit een jong open populierenbos. De kruidlaag bestaat hier voornamelijk uit moeraszegge, timotheegras, grote brandnetel en kleeftuif.

Dit populierenbos wordt aan de noordzijde deels begrensd door een berkenbos. Langs de randen van het bos is sprake van een struiklaag bestaande uit hazelaar, veldesdoorn en kornoelje. De oostzijde bestaat uit een wilgenbos met voornamelijk schietwilg met een kruidlaag van onder andere braam, framboos, speenkruid en grote brandnetel. Tijdens het veldbezoek zijn er geen beschermde vaatplanten vastgesteld. Geschikt habitat voor beschermde vaatplanten komt binnen het plangebied niet voor.

Conclusie

Er komen geen beschermde plantensoorten voor in het plangebied.

Grondgebonden zoogdieren

Beschermingsregime andere soorten met vrijstelling

Op basis van verspreidingsgegevens en het aantreffen van geschikt habitat voor de bosmuis, egel, vos, ree, haas, aardmuis, konijn, wezel en hermelijn kunnen deze soorten voorkomen in de nabije omgeving van het plangebied. Voor algemene soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen op basis van de 'Verordening natuurbescherming provincie Groningen'. Voor de soorten die onder deze verordening vallen is de algemene zorgplicht van toepassing. Dit betekent dat de werkzaamheden die nadelig kunnen zijn voor dieren en planten, in redelijkheid zo veel mogelijk nagelaten worden of maatregelen genomen worden om onnodige schade aan dieren en planten te voorkomen.

Beschermingsregime andere soorten zonder vrijstelling

In de nabije omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van **eekhoorn, steenmarter en waterspitsmuis**. Voor deze soorten geldt géén vrijstelling op basis van de 'Verordening natuurbescherming provincie Groningen'.

Eekhoorn

De eekhoorn komt voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Mits er voldoende voedsel beschikbaar is, komen ze ook voor in bebouwd gebied. Hun voorkeur gaat uit naar ouder bos (naaldbomen ouder dan 20 jaar en loofbomen ouder dan 40-80 jaar) omdat daar meer voedsel en nestgelegenheid is. (Zoogdierversamenleving, 2019a)

In het plangebied is loofbos aanwezig, in de vorm van voornamelijk wilgen en populieren. Het ontbreekt in het plangebied echter aan eiken en beuken wat belangrijke voedselbomen zijn voor eekhoorns. Het plangebied is daardoor matig geschikt als leefgebied voor eekhoorn. Het is echter niet geheel uit te sluiten dat het plangebied (sporadisch) wordt gebruikt als foerageergebied voor eekhoorn. In het plangebied zijn geen eekhoornnesten of grote holten in bomen waargenomen die gebruikt kunnen worden als rust – of voortplantingsplaats. In de omgeving is meer geschikt leefgebied aanwezig voor de eekhoorn.

Vaste voortplantings- en rustplaatsen van eekhoorn in het plangebied zijn uitgesloten, wel kan de eekhoorn (tijdelijk) foeragerend voorkomen in het plangebied.

Steenmarter

De steenmarter komt voor in nabijheid van dorpen en boerderijen en tegenwoordig zelfs in de grote steden (de steenmarter is een 'cultuurvolger'). Hij heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige boerenerven met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Daarbij is de aanwezigheid van elementen zoals groenstroken, heggen, bosjes, greppels en bermen van belang als foerageergebied. (Zoogdiervereniging, 2019b)

Door de aanwezigheid van bosjes/ruigtes is het plangebied geschikt als (tijdelijk) foerageergebied voor de steenmarter. Ook kan de steenmarter tijdelijk migrerend voorkomen in het plangebied. In het plangebied staat een stalen keet die mogelijk door de steenmarter gebruikt kan worden als rust- of voortplantingsplaats. De keet is goed afgesloten en er is alleen een open ruimte aanwezig onder de keet (zie Figuur 4-1). Hier zijn echter geen latrines of vratsporen aangetroffen van de steenmarter.

Figuur 4-1: Open ruimte onder de aanwezige keet in het plangebied (foto RHDHV).

Het is uitgesloten dat het gebied wordt gebruikt als vaste voortplantings- en rustplaats door de steenmarter. Wel kan de steenmarter (tijdelijk) foeragerend voorkomen in het plangebied. In de nabijgelegen dorpen Waterhuizen, Haren en Roodehaan is meer geschikt leefgebied aanwezig voor de steenmarter. In deze dorpen zijn veel kleinschalige boerderijen aanwezig met houtstekken en oude schuurtjes e.d. die gebruikt kunnen worden als verblijfplaats door de steenmarter.

Waterspitsmuis

De waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snelstromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers. Hij komt voor bij beken, rivieren, sloten, plassen en daar waar grondwater opwelt. De waterspitsmuis komt alleen daar voor waar bodem bedekkende vegetatie aanwezig is en waar binnen een straal van 500 meter water aanwezig is. Bovendien moet er in de oevers voldoende schuilmogelijkheid zijn waar de waterspitsmuis zich kan terugtrekken om zijn prooi op te eten. (Zoogdiervereniging, 2019c)

In het plangebied ontbreekt het aan schone wateren met flauwe en ruig begroeide oevers, hierdoor kan de aanwezigheid van waterspitsmuis in het plangebied worden uitgesloten.

Beschermingsregime habitatrictlijnsoorten

In de nabije omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van de **bever en otter**. Deze soorten zijn strikt beschermd onder de Wnb.

Otter

In Nederland is de otter in de tachtiger jaren uitgestorven en ook in andere landen is de otter in aantal afgenomen. Sinds 2002 is in Nederland begonnen met herintroductie. Momenteel komt de otter weer voor

in de meeste provincies. De otter leeft in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei soorten stromende wateren, zoals: meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen. Ze leven in schoon en zoet water, waar voldoende voedsel, dekking en rust is. (Zoogdiervereniging, 2019d)

De otter is in het Zuidlaardermeer en verder stroomopwaarts in het Drents Diep waargenomen en is daarom foeragerend/migrerend te verwachten in het Drents Diep ter hoogte van het plangebied. In het plangebied is gezocht naar spraints (otter-uitwerpselen), deze zijn echter niet waargenomen. Hierdoor zijn rust- en voortplantingsplaatsen van otter in het plangebied uitgesloten.

Bever

De bever is in 2008 uitgezet in het Zuidlaardermeergebied. De bever leeft in het overgangsgebied van allerlei zoete wateren en land: moerassen, langs beken, rivieren, meren en kanalen. De aanwezigheid van goed bereikbare bomen en struiken op de oever is een vereiste. Oevers die sterk begraasd worden zijn onaantrekkelijk voor de bever door het verdwijnen van de houtige gewassen. Het leefgebied moet wateren bevatten die niet opdrogen of tot de bodem bevriezen. Ze stellen weinig eisen aan de waterkwaliteit. Bevers kunnen snel wennen aan menselijke activiteiten: ook in de buurt van bebouwing en in woonwijken kunnen bevers aanwezig zijn. Plotselinge verstoringen kunnen wel leiden tot het verlaten van de burcht en het op zoek gaan naar een andere locatie voor een burcht. (Bij12, 2017a)

De kade aan de westkant van het plangebied wordt zeker gebruikt als leefgebied (foerageergebied) van bever. Hier zijn meerdere vraatsporen van bever aangetroffen (zie Figuur 4-2 en 4-3). Ook kunnen in de kade holen aanwezig zijn die gebruikt worden als rustplaats van bever. Deze zijn echter niet altijd goed waar te nemen, omdat de ingangen vaak onderwater zijn (zie Figuur 4-4). Bevers verplaatsen zich door het Drents Diep, daarnaast is de kade geschikt als vaste- rust- en voortplantingsplaats voor bever. Er zijn geen burchten aangetroffen in het plangebied, waarmee voortplantingsplaatsen worden uitgesloten.

Figuur 4-2: Locaties met aangetroffen vraatsporen van de bever (Globespotter, 2019).

Figuur 4-3: Vraatsporen van de bever in het plangebied (Foto's RHDHV).

Figuur 4-4: Schematische voorstelling van een tweetal beverburchten met kamer boven de waterlijn (Bij12, 2017a).

Conclusie

*In het plangebied kan foerageergebied voorkomen van **eekhoorn**, **steenmarter**, **otter** en **bever**. Daarnaast zijn er mogelijk rustplaatsen (holen) van bever in de kade.*

Vleermuizen

De **gewone dwergvleermuis**, **laatvlieger**, **rosse vleermuis** en **ruige dwergvleermuis**

(beschermingsregime Habitatrichtlijnsoorten uit de Wnb) worden verwacht in het plangebied omdat deze soorten in de wijde omgeving voorkomen en het plangebied geschikt is als foerageergebied. Tijdens het veldbezoek zijn aan de westzijde van het plangebied holtes in bomen waargenomen, in oude wilgen, zie Figuur 4-5, langs het Drents Diep.

Aan de oostzijde van het plangebied, in de overige bomen, zijn geen holtes waargenomen. Deze holtes kunnen mogelijk dienen als verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuizen, zoals rosse vleermuis, watervleermuis en ruige dwergvleermuis. Het Drents Diep en Winschoterdiep kan dienen als vliegroute en foerageergebied voor vleermuizen.

Figuur 4-5: Bomen met holtes, geschikt als mogelijke verblijfplaats voor vleermuizen (foto's RHDHV).

Conclusie

In het plangebied kunnen vliegroutes, foerageergebied en verblijfplaatsen voorkomen van vleermuizen.

Broedvogels

Tijdens het veldbezoek zijn **verschillende vogelsoorten** gezien of gehoord, deze zijn weergegeven in Tabel 4-1.

Tabel 4-1: Vogelsoorten gezien of gehoord tijdens veldbezoek.

Vogelsoort	
Fitis	Tjiftjaf
Vink	Winterkoning
Zwartkop	Gaai
Grote bonte specht	Koolmees
Pimpelmees	Roodborst
Gekraagde roodstaart	Havik
Buizerd	Zwarte kraai
Wilde eend	Kokmeeuw
Ooievaar	

Buiten het plangebied zijn de Onnepolder en de Kropswolderpolder van groot belang voor moeras- en weidevogels. Hier broeden zeldzame vogelsoorten zoals de witwangstern, witvleugelstern, geoorde fuut, roerdomp en porseleinhoen bron.

Tijdens het veldbezoek zijn geen jaarrond beschermde nesten waargenomen. Hierbij is gelet op horsten in het populierenbos. Het populierenbos was vrij open en de bomen konden goed geïnspecteerd worden. Wel zijn er vervallen nesten aangetroffen, waarschijnlijk van zwarte kraai of houtduif, zie Figuur 4-6.

Figuur 4-6: Onafgemaakt en ongebruikt nest, waarschijnlijk van zwarte kraai (foto's RHDHV).

Onder en in de nesten zijn geen tekenen van gebruik waargenomen (zoals verse twijgen en braakballen). Daarnaast is geen territoriaal gedrag waargenomen van roofvogels. In het plangebied kunnen algemene broedvogels broeden, voornamelijk langs de randen van het plangebied en het wilgenbos.

Conclusie

In het plangebied komen meerdere soorten broedvogels voor. Jaarrond beschermde nesten zijn niet aanwezig binnen het plangebied.

Amfibieën

Op basis van verspreidingsgegevens komen in de nabijheid van het plangebied verschillende amfibieën voor. Het gaat hierbij om: **Gewone pad**, **kleine watersalamander**, bruine kikker, bastaard kikker, **heikikker** en **poelkikker**. Voor de gewone pad, bruine kikker, bastaardkikkerkleine watersalamander geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen op basis van de 'Verordening Natuurbescherming Provincie Groningen'. Voor de soorten die onder deze verordening vallen is de algemene zorgplicht van toepassing. Dit betekent dat de werkzaamheden die nadelig kunnen zijn voor dieren en planten, in redelijkheid zo veel mogelijk nagelaten worden of maatregelen genomen worden om onnodige schade aan dieren en planten te voorkomen. Tijdens het veldbezoek zijn waarnemingen gedaan van de heikikker, bastaardkikker, bruine kikker en kleine watersalamander.

Heikikker

De heikikker is beschermd als habitatrictlijnsoort. Deze kikker komt veel voor in relatief voedselarme, vaak zwak zure wateren en is meer zuurtolerant dan de bruine kikker. Waterhabitat is vaak relatief voedselarm en bestaat uit ondiep, zon beschenen water (Bij12, 2017b). De landhabitat van de heikikker bevindt zich in de nabije omgeving van het voortplantingswater, tot op een afstand van 300 meter wat kan oplopen tot 1200 meter (Bij12, 2017b).

Tijdens het veldbezoek zijn meerdere, sub adulte, heikikkers (foeragerend) waargenomen, voornamelijk op land in het westelijke deel van het plangebied, zie Figuur 4-7. De meeste kikkers zijn op het land aangetroffen. Het voorkomen van sub adulte heikikkers duidt op voortplantingsbiotoop in de omgeving van het plangebied. In het Zuidlaardermeergebied is geschikt voortplantingsbiotoop aanwezig en het is aannemelijk dat het voortplantingsbiotoop zich hier bevindt. In de westelijke en zuidelijke sloten zijn geen larven aangetroffen, het gebruik van deze sloten als voortplantingsbiotoop wordt daarom niet verwacht. Binnen het plangebied zijn geen slootjes, poelen/ vennen aanwezig die kunnen dienen als voortplantingsplaats van heikikker. In de vorstvrije hogere wallen en kades nabij de sloot kunnen heikikkers overwinteren.

Figuur 4-7: Heikikkers (sub adult) in plangebied (foto's RHDHV).

Poelkikker

De poelkikker (habitatrictlijnsoort) leeft vooral in gebieden met zwak zure, oligotrofe, schone, stilstaande wateren (vennen en hoogveenputten) in de landschapstypen bos, heide en hoogveen. Ook wordt de soort gemeld uit half natuurlijke graslanden, agrarische kleipolders met kwel, laagveen en op ruderaal terrein. De poelkikker wordt slechts zelden aangetroffen bij grote vijvers, meren of stromende wateren. Wel kan hij in de uiterwaarden aanwezig zijn. Hij heeft een voorkeur voor niet beschaduwde wateren, maar de oeverzone moet goed begroeid zijn. (Bij12, 2017c)

Tijdens het veldbezoek zijn zeer veel groene kikkers waargenomen (honderden plonzen) in de oostelijk en zuidelijk gelegen sloot. Steekproefsgewijs zijn groene kikkers gevangen waarvan geen enkele voldeed aan de kenmerken van poelkikker (witte buikkleur, symmetrische voetwortelknobbel, korte pootlengte), dit waren bastaardkikkers. De intensiteit van het onderzoek was echter niet voldoende om met alle zekerheid de aanwezigheid van de poelkikker uit te sluiten. Volgens protocol van Netwerk Groene Bureaus moeten namelijk twee veldbezoeken uitgevoerd worden (Netwerk Groene Bureaus, 2017). Dit tweede veldbezoek kan tot eind september plaatsvinden.

Conclusie

In het plangebied komt heikikker en mogelijk poelkikker voor en is leefgebied van de heikikker en poelkikker aanwezig (zomer- en winterbiotoop).

Reptielen

De NDFF bevat geen waarnemingen van beschermde reptielen binnen het plangebied. In het plangebied ontbreekt het van ruige bermen en heidevelden, waardoor de aanwezigheid van de meeste soorten reptielen kunnen worden uitgesloten. De verspreiding van reptielen in Nederland reikt niet tot het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn geen reptielen waargenomen.

Conclusie

Er komen geen (beschermde) reptielen voor in het plangebied.

Vissen

Door het ontbreken van permanent watervoerende elementen binnen het plangebied kan de aanwezigheid van (beschermde) vissen worden uitgesloten. Daarnaast zijn geen beschermde vissen bekend in de omgeving van het plangebied, waaronder het Drentse diep.

Conclusie

Er komen geen beschermde vissen voor in het plangebied.

Ongewervelden

Op basis van de verspreidingsgegevens van de NDFF komt de **gevlekte witsnuitlibel** (categorie habitatrictlijnsoort) voor in de nabijheid van het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn daarnaast verschillende vlindersoorten waargenomen, waaronder: dagpauwoog, oranjetipje, geaderd witje, bont zandoogje, kleine vos en koolwitje. Deze soorten zijn niet beschermd.

Gevlekte witsnuitlibel

De meeste gevlekte witsnuitlibellen komen voor in verlandingszones van laagveenmoerassen. Daarnaast kunnen ze voorkomen in bosplassen en verlandingszones van hoogveen- en heidevennen op de hoge zandgronden en randzones van hoogveen. In de duinen is de soort gevonden bij verlandingsvegetaties met een laagveenkarakter. Deze biotooptypen hebben met elkaar gemeen dat het water helder, ondiep (één meter of minder), matig voedselrijk en beschut gelegen is. Zowel vegetatie loze als dichtgegroeide wateren worden gemeden. De vennen en bosplassen waar voortplanting plaats heeft, zijn (deels) omringd door bomen en hebben een matige tot rijke oevervegetatie. (De Vlinderstichting, 2019)

In het plangebied is geen van de hierboven genoemde geschikte habitattypen aanwezig voor de gevlekte witsnuitlibel en het voorkomen kan op voorhand worden uitgesloten. Daarnaast is binnen het plangebied geen geschikt habitat aangetroffen voor overige streng beschermde insecten en/of ongewervelden. Het voorkomen van beschermde ongewervelden is uitgesloten.

Conclusie

Er komen geen beschermde ongewervelden voor in het plangebied.

4.2.1 Samenvatting (mogelijk) aanwezige beschermde soorten

In Tabel 4-2 zijn de mogelijk aanwezige beschermde soorten weergegeven. In hoofdstuk 4.3 worden de effecten van de ingreep per soort of soortgroep weergegeven.

Tabel 4-2: (Mogelijk) aanwezige beschermde soorten in het plangebied.

Soortgroep	Soort(naam)	Functie leefomgeving	Beschermingsregime Wnb
Vaatplanten	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Grondgebonden zoogdieren	Eekhoorn, steenmarter, otter en bever	Eekhoorn, steenmarter en otter: foerageergebied en rust- en verblijfplaatsen Bever: foerageergebied en rust- en verblijfplaatsen	Otter en bever: Habitatrichtlijnsoorten art. 3.5 Wnb Eekhoorn en steenmarter: Andere beschermde soorten art. 3.10 Wnb
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis	Vliegroute, (mogelijke) rust- en verblijfplaatsen en foerageergebied	Habitatrichtlijnsoorten art. 3.5 Wnb
Amfibieën	Heikikker en poelkikker	Winterverblijfplaatsen en foerageergebied	Habitatrichtlijnsoorten art. 3.5 Wnb
Reptielen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Vissen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Broedvogels (zonder jaarrond beschermde nesten)	Fitis, vink, zwartkop, grote bonte specht, pimpelmees, gekraagde roodstaart etc.	Verondersteld broedterritorium en leefgebied	Vogelrichtlijnsoorten art. 3.1 Wnb
Ongewervelden	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

4.3 Effectbeoordeling

In deze paragraaf wordt beoordeeld welke effecten de geplande ingreep en de gebruiksfase hebben op de aanwezige natuurwaarden (paragraaf 4.2). De geplande werkzaamheden brengen tijdelijke en permanente effecten met zich mee. Tijdelijke effecten zijn bijvoorbeeld de toename van extra mensen en machines tijdens de werkzaamheden waardoor optische verstoring, mechanische verstoring en geluidsverstoring kan optreden. Permanente effecten zijn onder andere de kap van bomen waardoor leefgebied van soorten kan verdwijnen. Daarnaast kan door een aantal scenario's het bos tijdelijk overstromen in de (verre) toekomst, doordat de oude kade in verval raakt. Dit is een zeer geleidelijk proces, waaraan dieren zich snel kunnen aanpassen.

Eventuele mogelijke ecologisch effect verschillen tussen de verschillende scenario's, worden benoemd bij de uitkomsten van de effectbeoordeling.

4.3.1 Effecten aanlegfase

Grondgebonden zoogdieren

Foerageergebied eekhoorn en steenmarter

De eekhoorn en steenmarter kunnen verspreid door het gebied voorkomen en kunnen tijdelijk worden verstoord door geluid en aanwezigheid van mens en materieel in het plangebied. Binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden van de verschillende scenario's worden geen vaste rust- en verblijfplaatsen van eekhoorn en steenmarter verwacht. Eekhoorns en steenmarters zijn zeer mobiel en daardoor goed in staat om tijdelijk uit te wijken naar alternatief foerageergebied tijdens de werkzaamheden in de nabije omgeving. Hierdoor is op voorhand een overtreding van de Wnb uitgesloten.

Foerageergebied otter

De otter kan langs en in het Drents Diep foeragerend voorkomen en kan worden verstoord door geluid, en aanwezigheid van mens en materieel in het plangebied. De otter is zeer mobiel en in staat om tijdelijk uit te wijken tijdens de werkzaamheden naar alternatief leefgebied in de nabije omgeving. Binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden van de verschillende scenario's worden geen vaste rust- en verblijfplaatsen van otter verwacht. Daarnaast is de otter met name nachtactief en worden de werkzaamheden overdag uitgevoerd. Het essentiële leefgebied van de otter ligt buiten het plangebied, in het Zuidlaardermeergebied. Verbodsovertredingen van de Wnb t.a.v. de otter zijn uitgesloten.

Rust- en verblijfplaatsen en foerageergebied bever

Ik het westelijke deel van het plangebied zijn vraatsporen van de bever waargenomen. Een hol van een bever is niet uit te sluiten in de kade langs het Drents Diep.

In scenario 1 worden door de kap van bomen en verwijderen van houtige struiken op de kade mogelijk rust- en verblijfplaatsen van de bever beschadigd/vernield. Ook worden door geluid en aanwezigheid van mens en materieel in het plangebied mogelijk bevers verstoord. Dit is in overtreding van de Wnb.

In de scenario's 3, 3a en 4 blijft het gebied langs de westelijke kade onveranderd en worden geen rust- en verblijfplaatsen van de bever vernietigd. Wel kan de bever worden verstoord door geluid, en aanwezigheid van mens en materieel in het plangebied, dit effect is niet onderscheidend tussen de scenario's. Dit is een overtreding van de Wnb.

Vleermuizen

Verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied van algemene vleermuissoorten

Omdat de werkzaamheden overdag worden uitgevoerd treden er geen effecten op vleermuizen op. Vleermuizen zijn voornamelijk gevoelig voor licht, maar in mindere mate voor geluid. Er is geen sprake van een overtreding van de Wnb.

Amfibieën

Zomer- en winterverblijfplaatsen heikikker en poelkikker

Tijdens de werkzaamheden worden geen sloten gedempt in en rondom het plangebied (dit geldt voor alle scenario's). Er is geen sprake van vernieling/beschadiging of verstoring van voortplantingswateren van de heikikker. Heikikkers overwinteren vanaf half oktober tot circa eind februari ingegraven op het land op vorstvrije plaatsen, poelkikkers doen dit vanaf half oktober tot circa half april. De heikikker kan een afstand afleggen tot 1200 meter vanaf de voortplantingsbiotoop (Bij12, 2017b). De winterverblijfplaatsen van de poelkikker bevinden zich over het algemeen tot 200 meter van de voortplantingswateren (Bij12, 2017c).

De huidige kade langs het Drents Diep en de grondwal in het oosten van het plangebied zijn geschikt als winterverblijfplaats. In scenario's 1 en 4 vinden werkzaamheden plaats aan de bestaande kade en grondwal. Deze werkzaamheden vernielen mogelijk rust- en verblijfplaatsen van de heikikker wat een overtreding is van de Wnb. In scenario's 3 en 3a worden geen werkzaamheden aan bestaande kades uitgevoerd. In deze scenario's worden geen winterverblijfplaatsen van de heikikker vernield/beschadigd. Door rij- en graafwerkzaamheden in de kwetsbare periode kunnen voor alle scenario's individuen op landhabitat worden gedood, dit is een overtreding van de Wnb.

Broedvogels

Algemene broedvogels en jaarrond beschermde nesten

Tijdens de werkzaamheden in alle scenario's kunnen nesten worden vernield/beschadigd en broedvogels worden verstoord door de aanwezigheid van mens en materieel in het plangebied, wat een overtreding is met de Wnb. Door buiten het broedseizoen te werken kan dit voorkomen worden. Er is geen sprake van bomenkap van bomen waarin jaarrond beschermde nesten zijn waargenomen, jaarrond beschermde nesten worden niet vernield of beschadigd.

4.3.2 Effecten gebruiksfase

Grondgebonden zoogdieren

Foerageergebied eekhoorn, steenmarter en otter

Van het zeer incidenteel overstromen van delen van het plangebied in de scenario's 3, 3a en 4, als gevolg van het vervallen van de kade langs het Drentse diep, worden geen effecten verwacht op de bovengenoemde soorten. Tijdens de werkzaamheden worden bomen gekapt en gaat er een verwaarloosbaar deel van het geschikte foerageergebied verloren. In elk van de scenario's is er echter voldoende alternatief foerageergebied beschikbaar in het plangebied, en voor de eekhoorn, steenmarter en otter worden geen permanente effecten verwacht. Verbodsovertredingen van de Wnb ten aanzien van de eekhoorn, steenmarter en otter zijn uitgesloten.

Rust- en verblijfplaatsen bever

In scenario 1 worden bomen en struiken verwijderd van de kade, waardoor deze minder geschikt wordt voor de bever als rust- en verblijfplaats en foerageergebied. Door het toekomstige beheer/onderhoud van de kade blijft de vegetatie vermoedelijk kort (geen opslag) op de kade. Door de nieuwe situatie is mogelijk sprake van het beschadigen/vernietigen van rust- en verblijfplaatsen en verstoren van de bever. Dit is een overtreding van de Wnb.

In de scenario's 3, 3a en 4 blijft het gebied langs de westelijke kade onveranderd en worden geen rust- en verblijfplaatsen van de bever vernietigd. In deze situatie worden geen permanente effecten verwacht op de bever. Verbodsovertredingen van de Wnb ten aanzien van de bever zijn voor deze scenario's 3, 3a en 4 uitgesloten.

Vleermuizen

Verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied van algemene vleermuissoorten

Vooralsnog is geen sprake van kap van bomen met potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen, omdat het uitgangspunt is dat de oude wilgen met holtes blijven staan. Wel worden bomen gekapt zonder geschikte ruimten waarin vleermuizen kunnen verblijven. Dit draagt mogelijk juist bij aan uitbreiding van foerageergebied voor vleermuizen, doordat extra open luwe plekken worden gerealiseerd. Daarnaast worden geen vliegroutes onderbroken, mede doordat geen brede watergangen worden gedempt die kunnen dienen als vliegroute voor vleermuizen. Verbodsovertredingen van de Wnb ten aanzien van vleermuizen zijn uitgesloten.

Amfibieën

Zomer- en winterverblijf heikikker en poelkikker

In de scenario's 1 en 4 worden geen permanente effecten verwacht op de heikikker en poelkikker. In deze scenario's wordt een bestaande kade/grondwal verbreedt/verhoogd, wat netto resulteert in meer potentieel winterhabitat. In scenario's 3 en 3a worden nieuwe kades aangelegd. Met de aanleg van deze nieuwe kades wordt (nog) meer extra winterhabitat gerealiseerd. In alle scenario's wordt meer geschikt winterhabitat gerealiseerd voor de heikikker en poelkikker. Ook van de incidentele overstroming in scenario's 3, 3a en 4 worden geen effecten op de heikikker en poelkikker verwacht, omdat dit een zeer geleidelijk proces zal zijn. Verbodsovertredingen van de Wnb ten aanzien van amfibieën zijn uitgesloten.

Broedvogels

Algemene broedvogels en jaarrond beschermde nesten

In alle scenario's worden bomen gekapt, wat resulteert in een afname van beschikbaar leefgebied voor algemene broedvogels in het plangebied. In elk van de scenario's is er echter voldoende alternatief leefgebied beschikbaar in het plangebied. Verbodsovertredingen van de Wnb t.a.v. broedvogels zijn uitgesloten, mits er buiten het broedseizoen wordt gewerkt.

4.4 Vervolgstappen en advies

In het plangebied zijn heikikkers waargenomen en is de aanwezigheid van poelkikkers niet uit te sluiten. Daarnaast is foerageergebied van de bever aanwezig en kunnen rust- en verblijfplaatsen voor de bever niet worden uitgesloten. Ook is het leefgebied geschikt voor algemene broedvogels en zijn er in het plangebied mogelijk verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied aanwezig van algemene vleermuissoorten. Door de werkzaamheden kunnen (vaste) rust- en verblijfplaatsen worden verstoord/beschadigd/vernield. Daarnaast kunnen individuen door de werkzaamheden worden gedood tijdens de werkzaamheden. Hiervoor dient ontheffing van de Wnb te worden aangevraagd. Voor de ontheffingsaanvraag moet een activiteitenplan worden opgesteld waarin maatregelen worden beschreven op welke manier negatieve effecten zoveel mogelijk voorkomen kunnen worden. Hieronder worden de vervolgstappen en een advies per soort gegeven.

4.4.1 Bever

Op de westelijke kade van het plangebied, aan het Drents Diep, zijn vraatsporen van de bever aangetroffen. Een hol van een bever is niet uit te sluiten in deze kade. Bij het ophogen of aanleggen van een kade kunnen bevers worden verstoord en dat is voor een strikt beschermde soort niet toegestaan. De bever kan de werkzaamheden ontvluchten. Daarnaast blijft voldoende leefgebied over voor de bever om te foerageren. In de scenario's 3, 3a en 4 is van vernielen van rustplaatsen of het doden van bevers geen sprake en dus worden overige verbodsbepalingen, behalve verstoring, niet overtreden.

Conclusie:

Voor de verbodsbepaling 'het opzettelijk verstoren van de bever' moet in alle scenario's een ontheffing worden aangevraagd. In scenario 1 moet ook een ontheffing aangevraagd worden voor het beschadigen/vernieten van rust- en verblijfplaatsen van de bever.

4.4.2 Heikikker en poelkikker

Langs de zuidelijke sloot langs het plangebied zijn heikikkers waargenomen en zijn er in het plangebied geschikte winterverblijfplaatsen aanwezig. Tijdens de werkzaamheden in scenario's 1 en 4 worden werkzaamheden aan bestaande kades uitgevoerd en hierbij worden rust- en verblijfplaatsen vernield of beschadigd. In scenario's 3 en 3a kunnen door werkzaamheden individuen worden gedood wanneer deze plaatsvinden in de kwetsbare periode, deze kwetsbare periode loopt van begin maart tot half oktober voor heikikker (Bij12, 2017b) en half april tot half oktober voor poelkikker (Bij12, 2017c). Het voorkomen van de poelkikker kan niet met alle zekerheid worden uitgesloten.

Conclusie:

In alle scenario's moet voor het opzettelijk doden van heikikkers een ontheffing worden aangevraagd, wanneer de werkzaamheden binnen de kwetsbare periode plaatsvinden. In scenario 1 en 4 moet ook een ontheffing worden aangevraagd voor het vernieten of beschadigen van rust- en verblijfplaatsen van de heikikker. Om een overtreding van de Wnb te voorkomen is in scenario's 1 en 4 vervolgonderzoek nodig (volgens onderzoeksprotocol) naar het voorkomen van de poelkikker in het plangebied, dit kan tot eind september.

4.4.3 Broedvogels

Indien de werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd kunnen nesten van vogels vernield/beschadigd raken en kunnen broedvogels worden verstoord. Dit is in overtreding van de Wnb. De werkzaamheden moeten dus buiten het broedseizoen worden uitgevoerd.

Conclusie

Indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd is er geen overtreding van de Wnb.

4.4.4 Samenvatting toetsing beschermde soorten

In Tabel 4-3 zijn de (mogelijke) effecten van de aanlegfase en de gebruiksfase samengevat. Daarnaast is aangegeven of aanvullend onderzoek of een ontheffing van de Wnb nodig is.

Tabel 4-3: Samenvatting effectbeoordeling soorten.

Soort(en)	(Mogelijke) effecten aanlegfase	Effecten gebruiksfase	Aanvullend onderzoek	Ontheffing Wnb
Steenmarter, eekhoorn en otter.	Tijdelijk ontvluchten plangebied	Geen	Nee	Nee
Vleermuizen	Geen (indien werkzaamheden overdag worden uitgevoerd en bomen met holtes niet worden gekapt)	Geen (indien bomen met holtes niet worden gekapt)	Nee (indien werkzaamheden overdag worden uitgevoerd en bomen met holtes niet worden gekapt)	Nee (indien werkzaamheden overdag worden uitgevoerd en bomen met holtes niet worden gekapt)
Bever	Scenario 1: Beschadigen/vernielen rust- en verblijfplaatsen, doden individuen en verstoring Scenario's 3,3a&4: alleen verstoring	Scenario 1: Beschadigen/vernielen rust- en verblijfplaatsen Scenario's 3,3a&4: Geen	Nee	Ja
Heikikker	Scenario 1&4: Beschadigen/vernielen rust- en verblijfplaatsen (winterhabitat), doden en verstoren individuen Scenario's 3&3a: Doden individuen	Uitbreiding potentieel winterhabitat.	Nee	Scenario 1&4: ja Scenario 3&3a: nee (indien buiten kwetsbare periode wordt gewerkt)
Poelkikker	Scenario 1&4: Beschadigen/vernielen rust- en verblijfplaatsen (winterhabitat), doden en verstoren individuen Scenario's 3&3a: Doden individuen	Uitbreiding potentieel winterhabitat	Scenario 1&4: ja Scenario 3&3a: nee (indien buiten kwetsbare periode wordt gewerkt)	Scenario 1&4: ja Scenario 3&3a: nee (indien buiten kwetsbare periode wordt gewerkt)
Broedvogels	Geen (indien buiten broedseizoen wordt gewerkt)	Geen	Nee	Nee (indien buiten broedseizoen wordt gewerkt)

5 Toetsing – Natura 2000-gebieden

5.1 Werkwijze

Aan de hand van een bureaustudie wordt geïnventariseerd welke effecten mogelijk kunnen optreden op nabijgelegen Natura 2000-gebieden (Zuidlaardermeer en Drentsche Aa). Hiervoor zijn eerst de natuurwaarden voor het Natura 2000-gebied beschreven en is getoetst wat de effecten zijn van de werkzaamheden in de verschillende scenario's op deze natuurwaarden. Daarnaast zijn voorstellen gedaan om eventuele effecten te mitigeren die anders zouden kunnen leiden tot het overtreden van verbodsbepalingen. De scenario's zijn gebundeld beoordeeld, omdat de effecten per scenario in de aanlegfase en gebruiksfase (nagenoeg) hetzelfde zijn op de Natura 2000-gebieden.

5.2 Aanwezige Natura 2000-gebieden

Het Zuidlaardermeergebied grenst aan de zuidelijke zijde van het plangebied (Zie figuur 5-1).

Figuur 5-1: Ligging Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied (geel) ten opzichte van het plangebied (rood) (Synbiosys Alterra, 2019).

Het Zuidlaardermeer ligt vlak tegen het plangebied aan en bestaat uit een natuurlijk meer (habitattype ...) en heeft geen stikstofgevoelige habitattypen). Het werd oorspronkelijk gevoed met grondwater van het Drents plateau. Het gebied bestaat uit het Zuidlaardermeer met zijn omringende oeverlanden en een deel van de polders ten noorden en noordwesten van het meer, waarin ook een deel van het Foxholstermeer en het Drents Diep zijn gelegen. Het open landschap rond het Zuidlaardermeer wordt bepaald door de Hondsrug in het westen en de rand van de Veenkoloniën in het oosten. In de richting van de flank van de Hondsrug verdicht het landschap zich enigszins door de moerasbosontwikkeling op de verlande petgaten en de houtwallen in de nabijheid van boerderijen. Nog tot in de tweede helft van de 19e eeuw stond het Hunzedal via het Reitdiep in open verbinding met zee. Hierdoor was er tot op het Zuidlaardermeer een, zij het geringe, eb- en vloedbeweging. Deze verbinding met zee werd tussen 1850 en 1900 verbroken door afsluiting van het Reitdiep. In het begin van de 20e eeuw zijn er in de Onnerpolder, en in mindere mate

ook in de Oostpolder, nog stukken land verveend (Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit, 2019).

Het Zuidlaardermeergebied is niet aangewezen voor habitattypen en/of -soorten en is voor wat betreft broedvogelsoorten alleen aangewezen voor roerdomp, porseleinhoen en rietzanger. Daarnaast is het gebied aangewezen voor de volgende niet-broedvogels: kleine zwaan, toendrarietgans, kolgans, smient en slobeend, zie Figuur 5-2.

Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)				
Instandhoudingsdoelstelling: Slaap- en rustplaats (s) / foerageergebied (f)				
Doelstelling kwaliteit leefgebied				
Doelstelling omvang leefgebied				
Landelijke staat van instandhouding				
Niet-broedvogelsoorten				
A037 - Kleine Zwaan	-	=	=	4
A039 - Toendrarietgans	+			210
A041 - Kolgans	+	=	=	630 foer/10100 slaap
A050 - Smient	+	=	=	2700
A056 - Slobeend				120
Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)				
Doelstelling kwaliteit leefgebied				
Doelstelling omvang leefgebied				
Landelijke staat van instandhouding				
Broedvogelsoorten				
A021 - Roerdomp	--	=	=	5
A119 - Porseleinhoen	--	>	>	15
A295 - Rietzanger	-	=	=	200
Legenda				
Habitatype, soorten, broedvogels en niet-broedvogels				
Landelijke staat van instandhouding				
+	gunstig			
-	matig gunstig			
--	zeer ongunstig			
Soorten, broedvogels, niet-broedvogels				
Doelstelling voor leefgebied en/of omvang populatie				
=	behoud			
>	uitbreiding/verbetering			

Figuur 5-2: Aangewezen doelsoorten van het Zuidlaardermeergebied met instandhoudingsdoelstellingen (Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit, 2019).

In Bijlage 1 zijn de verspreidingsgegevens van territoria van de broedvogels in het Zuidlaardermeer opgenomen. In het beheerplan is vastgesteld dat de zomerpolders langs het Drents Diep in gebruik waren genomen als broedgebied door de roerdomp en door drie paar porseleinhoen, maar het gaat hier slechts om een tijdelijke situatie (Strijkstra, Greve, & van der Heijden, 2016). Dit heeft waarschijnlijk met de ontwikkeling van de vegetatie te maken.

Het Zuidlaardermeergebied en de aangrenzende landbouwgebieden hebben voor de kleine zwaan, toendrarietgans, kolgans, smient een functie als foerageergebied en als slaappleaats in de wintermaanden. In Bijlage 2 zijn de foerageergebieden weergegeven en in Bijlage 3 zijn de slaappleaatsen weergegeven.

Het Zuidlaardermeergebied heeft voor de Slobeend vooral een functie als foerageergebied in de maanden maart en april. De soort rust vooral op luwe plekken van het boezemwater en beschutte waterpartijen en moeraszones, vooral in de Kropwolderbuitenpolder en de Westerbroekstermadepolder. Dit zijn ook de plekken waar de meeste dieren worden geteld (Strijkstra, Greve, & van der Heijden, 2016).

Gelet op de afstand (6 km) van het Natura 2000-gebied 'Drentsche Aa-gebied' tot het plangebied en de aard van de ingreep zijn negatieve effecten op doelsoorten op voorhand uitgesloten.

PAS

Op circa 6 km afstand ligt het Natura 2000-gebied 'Drentsche Aa-gebied' dat is aangewezen voor stikstofgevoelige habitattypen. De inzet van groot materieel bij het project is echter beperkt. Effecten op stikstofgevoelige habitattypen in het Natura 2000-gebied zijn op voorhand uitgesloten omdat uit vergelijkbare projecten (zelfde orde grootte qua transporten) blijkt dat de extra stikstofdepositie onder de drempelwaarde blijft. Een aanvullende AERIUS-berekening is niet nodig. Verdere beoordeling van de effecten op het Drentsche Aa-gebied worden daarom buiten beschouwing gelaten. Tevens zijn er geen effecten op het Zuidlaardermeergebied, omdat deze geen (stikstofgevoelige) habitattypen bevat.

5.3 Effectbeoordeling Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied

In het Zuidlaardermeergebied zijn geen habitattypen en habitatsoorten aanwezig. Negatieve effecten op habitattypen en habitatsoorten kunnen op voorhand worden uitgesloten. Onderstaand wordt getoetst of negatieve effecten kunnen optreden voor broedvogelsoorten en niet-broedvogelsoorten.

5.3.1 Broedvogels

De werkzaamheden vinden niet plaats binnen broedgebied van roerdomp, porseleinhoen en rietzanger, zie ook Bijlage 1. Er zal geen broedgebied verloren gaan door de beoogde werkzaamheden.

Om verstoring door de werkzaamheden en aanwezigheid van mensen en materieel te voorkomen moeten de werkzaamheden worden uitgevoerd buiten het broedseizoen dat ongeveer loopt van half maart t/m half augustus. De porseleinhoen en rietzanger zijn dan klaar met broeden. Voor de roerdomp blijft gedurende de werkzaamheden voldoende leefgebied over om te foerageren.

Conclusie:

Significant negatieve effecten op broedvogels zijn uitgesloten mits de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd.

5.3.2 Niet-broedvogels

Het Zuidlaardermeergebied is aangewezen voor de volgende niet-broedvogels; kleine zwaan, toendrarietgans, kolgans, smient en slobbeend.

De werkzaamheden worden bij daglicht en buiten de slaappleatsen en foerageergebieden van de aangewezen soorten uitgevoerd, zie Bijlage 2 en 3. Daarnaast is aan de randen van het plangebied reeds sprake van verstoring door bedrijvigheid en (spoor)wegen, zie Bijlage 4. Eventuele extra verstoring veroorzaakt door licht, geluid of trilling van de werkzaamheden wordt als niet significant beoordeeld. Binnen het Zuidlaardermeergebied blijft tijdens de werkzaamheden voldoende ongestoord gebied over waar niet-broedvogels naar uit kunnen wijken.

Conclusie:

De werkzaamheden in alle scenario's zullen niet leiden tot significant negatieve effecten op aangewezen niet-broedvogels omdat er bij daglicht en buiten de slaappleatsen en foerageergebieden van de aangewezen soorten wordt gewerkt.

5.4 Samenvatting toetsing gebiedsbescherming

In tabel 5-1 is een samenvatting van de mogelijke effecten weergegeven.

Tabel 5-1: Samenvatting effectenbeoordeling aangewezen vogelsoorten in Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied.

Aangewezen vogelsoorten Zuidlaardermeergebied	Significante effecten aanlegfase	Significante effecten gebruiksfase	Aanvullend onderzoek
Broedvogels: roerdomp, porseleinhoen en rietzanger	Nee	Nee	Nee
Niet-broedvogels: kleine zwaan, toendrarietgans, kolgans, smient en slobbeend	Nee	Nee	Nee

6 Toetsing – Natuurnetwerk Nederland

6.1 Werkwijze

Aan de hand van een bureaustudie wordt geïnventariseerd welke effecten mogelijk kunnen optreden ter hoogte van beschermde natuurgebieden in het kader van NNN. Hiervoor zijn eerst de natuurwaarden voor het NNN-gebied en de daarbij horende beheertypen in het plangebied beschreven en is getoetst wat de effecten zijn van de werkzaamheden in de verschillende scenario's op deze natuurwaarden.

6.2 Aanwezigheid NNN en beheertypen

Het plangebied ligt volledig binnen het Natuur Netwerk Nederland. Ook is het gebied ten zuiden, westen en oosten omsloten door het NNN, zie Figuur 6-1. De beheerdoeltypen zijn vastgelegd in het Natuurbeheerplan 2018, zie Figuur 6-2.

Figuur 6-1: Ligging van Natuurnetwerk Nederland in geel t.o.v. het plangebied (NDFE-ecogrid, 2019).

In deze rapportage is de beheertypenkaart van de provincie Groningen (2018) als basis genomen. Het plangebied is volledig aangegeven als 'N16.02 Vochtig bos met productie'. Het Drentsche diep is aangewezen als 'N04.02 Zoete Plas'. De Kropswolderpolder, ten zuidoosten van het plangebied, is aangewezen als 'N05.01 Moeras'. De Onnerpolder, in de directe nabijheid ten zuiden van het plangebied, is aangewezen als 'N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland'. De graslanden ten westen, zuidoosten en noorden van het plangebied zijn aangegeven als 'N12.02 Kruiden- en faunarijck grasland'. Ten slotte bevindt zich nog 'N14.02 Hoog- en laagveenbos' en 'N15.02 Dennen-, eiken-, en beukenbos' ten noorden van het plangebied. De gronden die nog moeten worden aangekocht moeten ook nog worden omgevormd tot natuur ('N00.01 Nog om te vormen naar natuur'), zie ook figuur 6-2.

Figuur 6-2: Aanwezige beheertypen in het plangebied (Provincie Groningen, 2018).

6.3 Effectbeoordeling Natuurnetwerk Nederland

De werkzaamheden vallen binnen het NNN-gebied. Voor de NNN zijn de wezenlijke waarden en kenmerken van belang. Significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken vindt plaats bij wijzigingen van bestemming. In de toekomstige situatie blijft de bestemming en de situatie van het plangebied ongewijzigd. Er is geen aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken te verwachten.

Als gevolg van de uitvoering van scenario's 3, 3a en 4 kan het bos (beheertype N16.02) tijdelijk overstromen in de (verre) toekomst, doordat de oude kade in verval raakt. Deze tijdelijke overstroming heeft een positief effect op het beheertype 'Vochtig bos met productie'. Variatie in het bos door de aanwezigheid van bijvoorbeeld open plekken, dood hout, gemengd bos en een goed ontwikkelde bosrand is van belang voor diverse faunagroepen zoals broedvogels, dagvlinders en zoogdieren in het beheertype (Bij12, 2019). Door de tijdelijke overstroming kunnen enkele bomen doodgaan (gunstig voor grote bonte specht) en kunnen open plekken ontstaan, wat bijdraagt aan de natuurwaarde van dit habitatype. In een aantal scenario's moeten er wat bomen gekapt worden, echter dit tast de wezenlijke waarden van het beheertype vochtig bos niet aan.

Er zijn geen effecten op de omliggende beheertype te verwachten omdat, hier niet gereden wordt en deze niet stikstofgevoelig zijn. Eventuele verstoringseffecten op voorkomende soorten in de beheertypen kunnen voorkomen worden door het toepassen van mitigerende maatregelen, zoals het werken buiten de broedtijd en het voorkomen van uitstraling van licht buiten het plangebied.

Conclusie

Er zijn geen significante negatieve effecten op het NNN in elk van de scenario's. Mogelijk is er voor scenario's 3, 3a en 4 een klein positief effect doordat het bos soms kan overstromen en daardoor wat vochtiger wordt. Een aanvullende nee-tenzij toets is niet noodzakelijk.

6.4 Samenvatting toetsing Natuurnetwerk Nederland

In het plangebied komt één soort beheertype (N16.02 'Vochtig bos met productie') voor. De kadeversterking heeft geen significante effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN en kan op lange termijn zelfs positieve effecten hebben doordat het bos soms kan overstromen en daardoor vochtiger wordt. Negatieve effecten op het NNN zijn uitgesloten.

7 Conclusie en aanbevelingen

7.1 Soortbescherming

In het plangebied komen de beschermde bever, heikikker, diverse vleermuissoorten, diverse broedvogels en mogelijk de poelkikker voor.

De bever foerageert (gelet op de sporen) langs de kade en heeft mogelijk holen in de kade. Daarnaast zijn heikikkers waargenomen die foerageren in het plangebied en zeer waarschijnlijk overwinteren in de kade en de grondwal in het oosten van het plangebied. Daarnaast is het niet uit te sluiten dat de poelkikker foeragerend kan voorkomen in het plangebied en in de kade/grondwal overwinteren. Er zijn namelijk veel groene kikkers waargenomen in de sloten rondom het plangebied. Hierin zijn vooralsnog geen poelkikkers gevangen, maar volgens protocol moet er op twee verschillende momenten gevangen worden om de aanwezigheid met zekerheid uit te sluiten. Er is nu één veldbezoek uitgevoerd, een extra veldbezoek in de periode maart tot eind september is dan nog noodzakelijk.

Onderstaand staan de conclusies en vervolgstappen per scenario op een rij:

Scenario 1 komt als minst gunstig uit de toetsing. In dit scenario moet voor de bever een ontheffing aangevraagd worden voor het beschadigen/vernielen van rust- en verblijfplaatsen. Voor de heikikker en (mogelijk) poelkikker moet een ontheffing aangevraagd worden voor het beschadigen/vernielen van rust- en verblijfplaatsen en het (mogelijk) doden van individuen.

Scenario 4 komt daarna als minst gunstige uit de toetsing. In dit scenario moet voor de heikikker en (mogelijk) poelkikker een ontheffing aangevraagd worden voor het beschadigen/vernielen van rust- en verblijfplaatsen en het (mogelijk) verstoren en doden van individuen.

Voor de scenario's 3 en 3a moet alleen voor het verstoren van de bever een ontheffing worden aangevraagd, mits gewerkt wordt volgens een ecologisch werkprotocol (dit betekent o.a. dat er gewerkt moet worden buiten de periode dat heikikkers en (eventueel) poelkikkers foerageren, dus werkzaamheden uitvoeren tussen half oktober en begin maart).

In scenario 3 worden (waarschijnlijk) maar enkele bomen gekapt terwijl dit er in scenario 3a meer zijn. Scenario 3 komt als beste scenario uit de toetsing, met de minste ecologische impact.

Voor alle scenario's geldt dat de werkzaamheden buiten het broedseizoen uitgevoerd moeten worden om negatieve effecten te voorkomen op broedvogels. Daarnaast is er voorlopig in de toetsing vanuit gegaan dat bomen met holten (de dikke wilgen op de hoek bij het spoor) gespaard blijven, zodat er geen mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen vernield worden. Als dit niet mogelijk is, dan moet aanvullend onderzoek naar vleermuizen worden uitgevoerd.

7.2 Gebiedsbescherming

Indien buiten de broedperiode van broedvogels wordt gewerkt en verstoring door verlichting wordt voorkomen zijn significant negatieve effecten ten aanzien van aangewezen vogelsoorten voor het Natura2000-gebied Zuidlaardermeergebied uitgesloten. Overige effecten op Natura2000-gebieden zijn uitgesloten.

7.3 Natuurnetwerk Nederland

De beoogde maatregelen hebben geen negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken van het NNN.

7.4 Advies

Er moet een ecologisch werkprotocol opgesteld waarin de voorwaarden per soort van de ontheffing worden opgenomen. Daarnaast wordt er ingegaan op de zorgplicht en hoe en wanneer er gewerkt dient te worden, zoals buiten het broedseizoen of onder ecologische begeleiding i.v.m. broedvogels en verstoring van winterverblijfplaatsen van heikikker en poelkikker. Onderstaand worden een aantal maatregelen genoemd:

- De werkzaamheden worden alleen overdag, tussen zonsopgang en zonsondergang uitgevoerd. Veel algemene en beschermde diersoorten (vleermuizen) zijn vooral actief gedurende de vroege ochtend, late avond en nacht.
- Bij voorkeur worden de werkzaamheden zoveel mogelijk geclusterd in de tijd, zodat er steeds delen van het plangebied niet worden verstoord.
- Er wordt één richting opgewerkt, zodat kleine (zoogdieren) van de werkzaamheden vandaan kunnen vluchten. Houd hierbij rekening met vluchtwegen (werk dus niet richting een doodlopende hoek) en zorg dat dieren voldoende vrije ruimte hebben.
- De aannemer maakt enkel gebruik van de ruimte die noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden. Zo wordt onnodige verstoring van dieren en planten voorkomen.
- Wanneer de werkzaamheden gedurende langere tijd stilliggen, dient het terrein vóór herstart van de werkzaamheden geïnspecteerd te worden door een erkend ecoloog.
- De werkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd, wat loopt van half maart tot half augustus.
- De werkzaamheden worden buiten de (meest) kwetsbare periode uitgevoerd voor heikikker en poelkikker.
 - De werkzaamheden in **scenario 1 en 4** moeten buiten half oktober tot half april uitgevoerd worden in verband met het vernielen van winterverblijfplaatsen van heikikker en poelkikker. Verder moeten de werkzaamheden tussen half augustus en half oktober uitgevoerd moeten worden, dit in verband met het broedseizoen. In deze periode kunnen echter wel individuen worden gedood door de rijwerkzaamheden. Deze scenario's worden niet geadviseerd.
 - In **scenario 3 en 3a** moeten de werkzaamheden buiten de kwetsbare periode van amfibieën worden uitgevoerd. De niet kwetsbare periode loopt van begin oktober tot en met februari voor heikikker (Bij12, 2017b) en half oktober tot en met half april voor poelkikker (Bij12, 2017c). Daarom moeten de werkzaamheden uitgevoerd worden binnen half oktober tot begin maart (rekening houdend met het broedseizoen).

Het heeft de voorkeur vanuit ecologisch oogpunt en ook vanuit de werkbare periode om voor scenario 3 te kiezen. Dit scenario kan nog iets geoptimaliseerd worden, door de kade geheel door het open gebied te leggen, waardoor er geen bomen gekapt hoeven te worden.

In Figuur 7-1 is een suggestie gegeven voor het traject waarlangs de kade aangelegd kan worden. Dit traject loopt voornamelijk door het open gedeelte in het midden van het plangebied, waardoor er weinig bomen gekapt hoeven te worden

Figuur 7-1: Suggestie voor de aanleg van de kade in scenario 3, met de minste ecologische impact op het plangebied.

Verder wordt geadviseerd om in vooroverleg te gaan met de provincie Groningen voordat een ontheffing wordt aangevraagd. Dit zorgt meestal voor een snellere doorlooptijd en voorkomt veel vragen achteraf van de provincie. De aanvraag kan worden ingediend in kader van het wettelijke belang: volksgezondheid of openbare veiligheid.

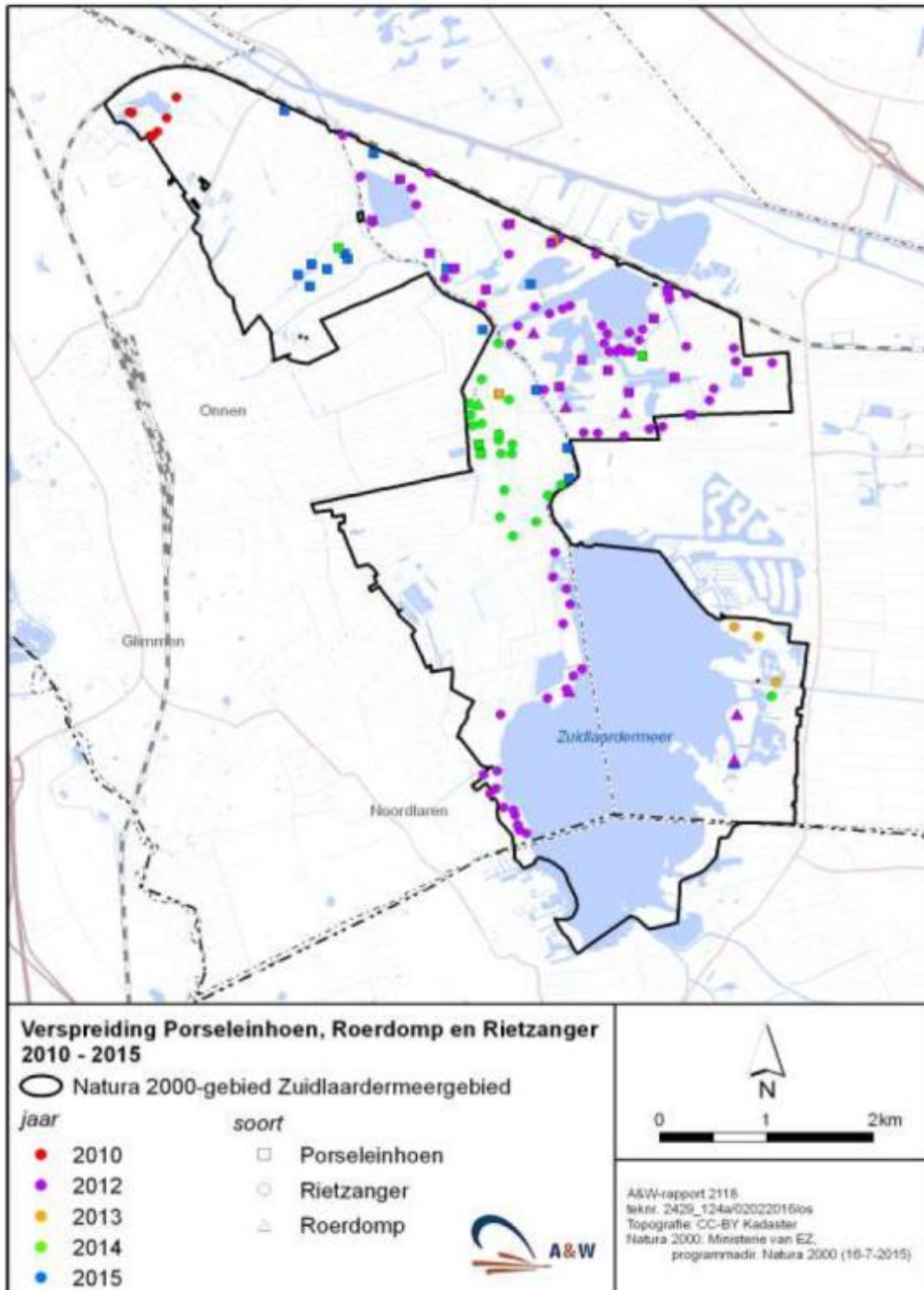
Daarnaast worden er bomen gekapt in NNN-gebied. Dit heeft geen invloed op de zogenaamde kenmerken en waarden van het NNN-gebied, maar het is wel raadzaam om af te stemmen met de provincie over hoe hier mee om gegaan wordt. Ook kunnen de werkzaamheden door het kappen van bomen vallen onder de Wnb Houtopstanden. Er wordt geadviseerd om ook met de provincie af te stemmen of er sprake is van een kapmelding en of compenserende maatregelen nodig zijn.

8 Bibliografie

- Bij12. (2017a). *Kennisdocument Bever Castro fiber Versie 1.0*. Utrecht.
- Bij12. (2017b). *Kennisdocument Heikikker Rana arvalis Versie 1.0*. Utrecht.
- Bij12. (2017c). *Kennisdocument Poelkikker versie 1.0*. Utrecht.
- Bij12. (2019). *N16.02 Vochtig bos met productie*. Opgeroepen op 4 30, 2019, van Website van Bij12: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap/de-index-natuur-en-landschap/natuurtypen/n16-bossen-met-productiefunctie/n16-02-vochtig-bos-productie/>
- De Vlinderstichting. (2019). *Details libel Gevlekte witsnuitlibel*. Opgeroepen op 4 18, 2019, van Website van De Vlinderstichting: <https://www.vlinderstichting.nl/libellen/overzicht-libellen/details-libel/gevlekte-witsnuitlibel>
- Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit. (2019). *Zuidlaardermeergebied*. Opgeroepen op 4 18, 2019, van Website van Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit: <https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=1&id=n2k20&topic=introductie>
- Netwerk Groene Bureaus. (2017). *Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017)*. Odijk.
- Strijkstra, R., Greve, E., & van der Heijden, E. (2016). *Natura 2000 beheerplan Zuidlaardermeergebied, A&W-rapport 1228*. Feanwâlden: Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek.
- Zoogdiervereniging. (2019a). *Startpagina Eekhoorn*. Opgeroepen op 4 18, 2019, van Website van Zoogdiervereniging: <https://www.zoogdiervereniging.nl/eekhoorn-sciurus-vulgaris>
- Zoogdiervereniging. (2019b). *Startpagina Steenmarter*. Opgeroepen op 4 18, 2019, van Website van Zoogdiervereniging: <https://www.zoogdiervereniging.nl/de-steenmarter-martes-foina>
- Zoogdiervereniging. (2019c). *Startpagina Waterspitsmuis*. Opgeroepen op 4 18, 2019, van Website van Zoogdiervereniging: <https://www.zoogdiervereniging.nl/de-waterspitsmuis-neomys-fodiens>
- Zoogdiervereniging. (2019d). *Startpagina Otter*. Opgeroepen op 4 18, 2019, van Website van Zoogdiervereniging: <https://www.zoogdiervereniging.nl/de-otter-lutra-lutra>

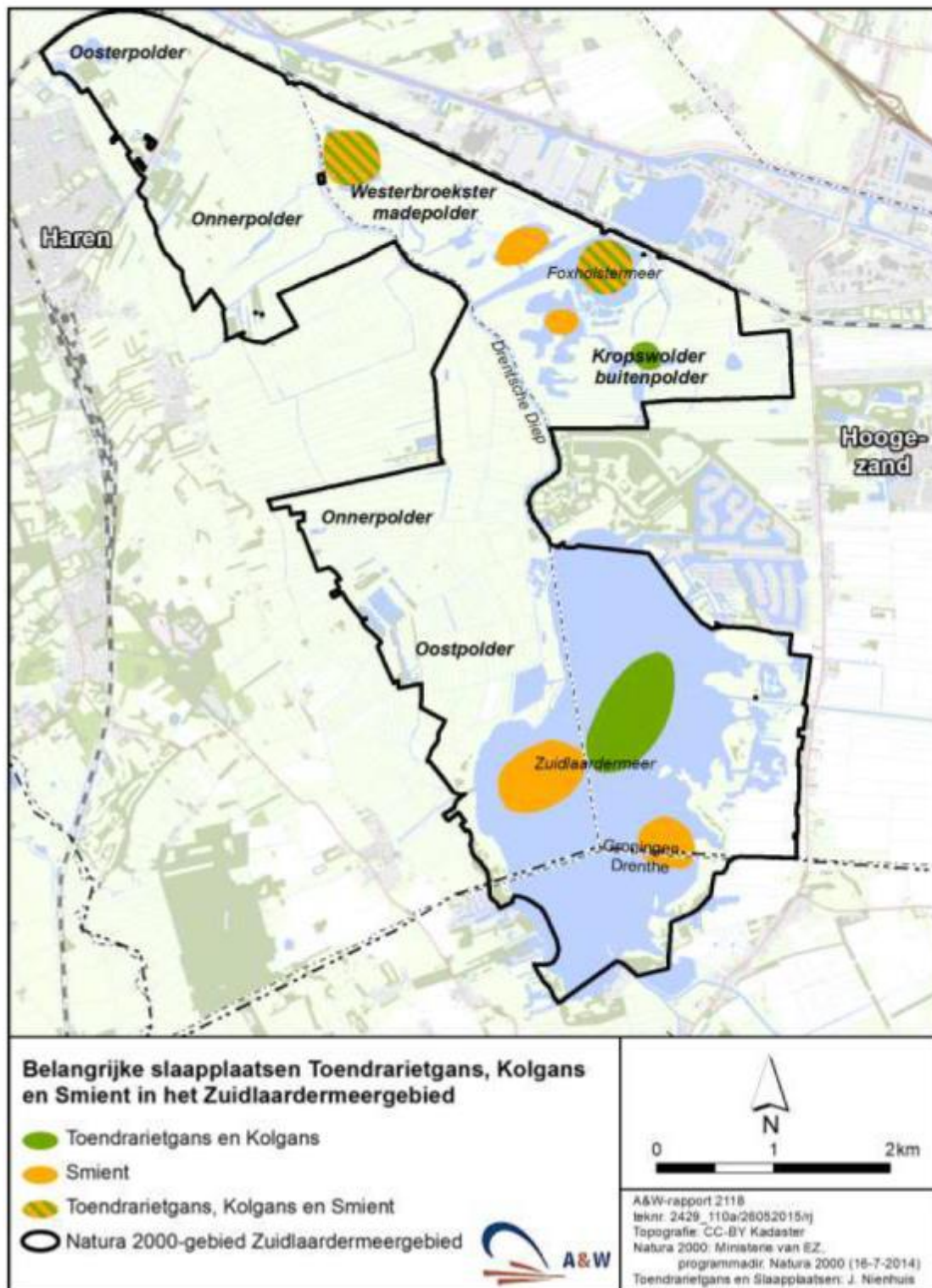
Bijlage 1. Verspreiding territoria broedvogels - Natura2000

Overzichtskaart 7. Verspreiding van territoria van aangewezen Roerdomp, Porseleinhoen en Rietzanger in het Zuidlaardermeergebied op basis van gegevens uit de periode 2010-2015.

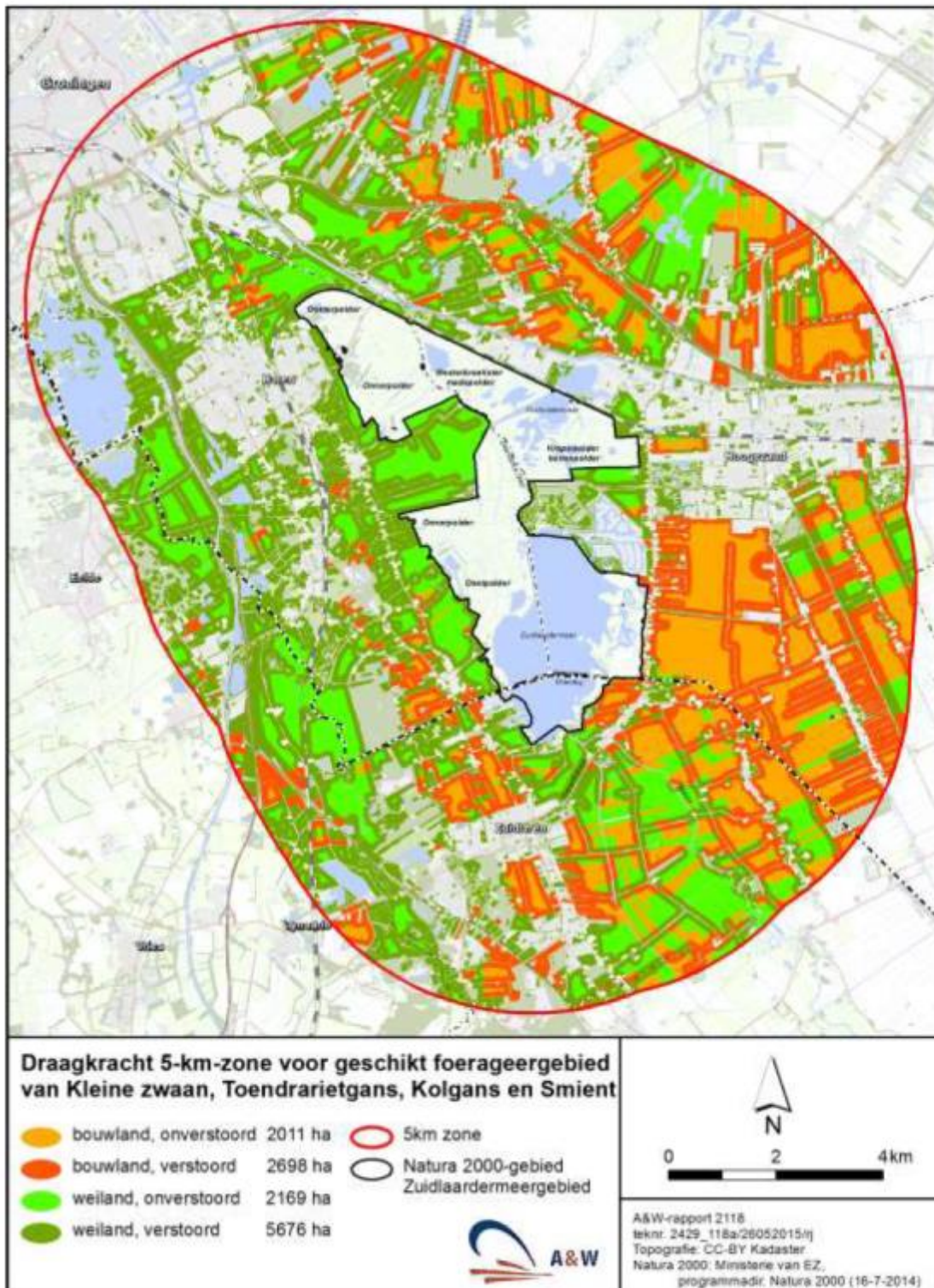
Bijlage 2. Slaapplaatsen aangewezen niet-broedvogels - Natura2000

Overzichtskaart 8. Belangrijke slaapplaatsen van Toendrarietgans, Kolgans en Smient in het Zuidlaardermeergebied. Bron: J. Nienhuis.

Bijlage 3. Foerageergebied niet-broedvogels - Natura2000

Overzichtskaart 16. Oppervlak geschikt foerageergebied van Kleine zwaan, Toendrarietgans, Kolgans en Smient in de 5 kilometerzone rondom het Zuidlaardermeergebied.

Bijlage 4. Verstoring aangewezen soorten - Natura2000

Overzichtskaart 15. Verstoring vanuit wegen, woningen en bedrijven van de aangewezen soorten in het Zuidlaardermeergebied.

